

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 2. listopada 2019.

Analiza presude

Adžić protiv Hrvatske (br. 2)¹

br. zahtjeva 19601/16

povreda čl. 6. i čl. 8. Konvencije – pravo na pošteno suđenje i pravo na poštovanje obiteljskog života

Nedostatak usmene rasprave i ne uključivanje podnositelja u postupak procjene sudskog vještaka u postupku za povratak djeteta sukladno Haškoj konvenciji, doveli su do povrede prava na pošteno suđenje i prava na poštovanje obiteljskog života

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud), u vijeću od 7 sudaca, 2. svibnja 2019. donio je presudu kojom je utvrdio da je Republika Hrvatska podnositelju zahtjeva povrijedila pravo na pošteno suđenje te pravo na poštovanje obiteljskog života.

Podnositelj zahtjeva, koji živi u Sjedinjenim Američkim Državama, vodio je izvanparnični postupak radi povratka mladb. sina sukladno Haškoj konvenciji o građanskim aspektima međunarodne otmice djece (dalje u tekstu: Haška konvencija), kojeg je majka, hrvatska državljanka i bivša podnositeljeva supruga, „nezakonito zadržala“ u Hrvatskoj. Općinski sud je odbio zahtjev podnositelja za povratak djeteta. Nakon što je žalbeni sud ukinuo ovu odluku i vratio predmet na ponovni postupak, prvostupanjski sud je sukladno čl. 13. st.1. Haške konvencije pribavio mišljenje sudskog vještaka u svrhu utvrđenja bi li povratak u SAD dijete izložilo psihičkoj traumi i ponovno odbio podnositeljev zahtjev za povratak djeteta bez održavanja rasprave, uz obrazloženje da bi saslušanje stranaka znatno odužilo postupak a njihovi iskazi ne bi doprinijeli utvrđivanju činjenica. Ovu odluku potvrdio je žalbeni sud.

¹ Europski sud je već ispitivao postupak za povratak djeteta podnositelja zahtjeva u predmetu [Adžić protiv Hrvatske](#) br. 22643/14. Presudom od 12. ožujka 2015. utvrdio je povredu članka 8. Konvencije zbog nedovoljno žurnog postupanja domaćih vlasti. Kada je Europski sud donio tu presudu postupak je bio još u tijeku pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske povodom ustavne tužbe podnositelja zahtjeva.

Prigovor tužene države da je ovaj predmet (Adžić br.2) u osnovi isti kao predmet koji je Europski sud već ispitao Europski sud je odbio stoga što se podnositelj u ovom predmetu žalio na konačnu odluku kojom je odbijen njegov zahtjev za povratak sina i na nepoštenost postupka, dok je u ranijem predmetu prigovorio duljini postupka i nedostatku djelotvornog pravnog lijeka.

Članak 6. stavak 1.

U odnosu na prigovor podnositelja da nije bio uključen u postupak procjene vještaka, te da domaći sudovi nisu održali usmenu raspravu u ovom predmetu Europski sud je ponovio da pravo na javnu raspravu, zajamčeno čl. 6. st.1. Konvencije podrazumijeva pravo na usmenu raspravu, koja daje mogućnost razjašnjavanja činjeničnih i pravnih pitanja u izravnoj komunikaciji sa strankama. Odustajanje od usmene rasprave može biti opravdano samo u iznimnim okolnostima kao npr. u slučajevima kada se postupak odnosi isključivo na pravna ili tehnička pitanja, ili kada vjerodostojnost ili činjenice nisu sporne pa sudovi mogu odlučiti o predmetu na temelju podnesaka stranaka i drugih pisanih materijala (vidi [Mirovni Inštitut protiv Slovenije](#), br. 32303/13, § 37.).

Takve iznimne okolnosti nisu postojale u ovome predmetu. Domaći sudovi trebali su ispitati; (i) postoji li ozbiljna opasnost da povratak u SAD dijete izloži psihičkoj traumi i (ii) može li se majka slobodno vratiti s djetetom u SAD i tamo dobiti posao. S obzirom da je postupak trajao gotovo tri godine, argument tužene države da rasprava nije održana radi učinkovitosti i ekonomičnosti postupka Europski sud nije prihvatio. Ujedno, i sam žalbeni sud naložio je prvostupanjskom sudu da zakaže raspravu i ispita okolnosti predmeta zajedno sa strankama.

Stoga je zbog nedostatka usmene rasprave Europski sud utvrdio povredu čl.6. st.1. Konvencije.

Članak 8.

Glede prava na poštovanje obiteljskog života podnositelja, Europski sud je utvrdio da je odluka domaćeg suda o odbijanju zahtjeva za povratak djeteta predstavljala miješanje u to podnositeljevo pravo. Miješanje je bilo utemeljeno na; a) zakonu i b) težilo je legitimnom cilju zaštite prava i sloboda drugih, točnije prava podnositeljevog sina, međutim je li bilo i c) nužno u demokratskom društvu?

Europski sud je ponovio da u svrhu utvrđivanja je li miješanje u nečije pravo na obiteljski život nužno u demokratskom društvu, on mora ispitati je li postignuta pravična ravnoteža između suprotstavljenih interesa te jesu li razlozi za opravdanje miješanja bili dostatni u smislu čl.8. st. 2. Konvencije. Nedovoljno obrazloženje odluke kojom se odbacuje ili prihvaća zahtjev za povratak djeteta prema Haškoj konvenciji bilo bi u suprotnosti sa zahtjevima članka 8. Konvencije (vidi [Blaga protiv Rumunjske](#), br. 54443/10, § 70).

U ovom predmetu, glavno pitanje koje su hrvatski sudovi morali ispitati bilo je postoji li ozbiljna opasnost da bi povratak u SAD izložio dijete psihičkoj traumi. U svrhu procijene tog rizika, prvostupanjski sud je pribavio mišljenje sudskog vještaka za psihijatriju, koji je izradio svoj nalaz i mišljenje nakon provedena dva razgovora s podnositeljevim sinom, od kojih je jedan proveden u prisutnosti majke. Ako je prisustvo majke bilo potrebno radi promatranja interakcije između njih i procjene djetetove emocionalne veze s majkom, isto mora vrijediti i za procjenu dječakove emocionalne veze s ocem. Međutim, podnositelju zahtjeva nije bila pružena mogućnost prisustvovanja takvom razgovoru. Također, sam vještak je u svom mišljenju naveo da nije mogao procijeniti odnos između dječaka i njegova oca jer podnositelj zahtjeva nije sudjelovao u ocjenjivanju, što snažno sugerira da je vještak ocjenu odnosa između sina i oca smatrao potrebnom za dovršenje vještačenja.

S obzirom na ključni utjecaj koje je mišljenje vještaka imalo na odluku hrvatskih sudova, Europski sud je utvrdio da podnositelj zahtjeva nije bio uključen u postupak u mjeri dostatnoj da se osigura zaštita njegovih interesa, zbog čega je došlo do povrede članka 8. Konvencije.

Na kraju, Europski sud je naglasio da se ova presuda ne može tumačiti na način da se od tužene države zahtijeva povratak djeteta u SAD.

Za utvrđenu povredu Europski sud je podnositelju dosudio pravednu naknadu u iznosu od 9.000,00 eura na ime neimovinske štete, te dodatnih 2.500,00 eura na ime troškova i izdataka.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2018. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskom sudom za ljudska prava